

B

Pekka Kauppila

LIIKUNTA-ALAN TYÖPAIKAT JA TALOUS- VAIKUTUKSET SUOMESSA VUOSINA 2006–2014

KAJAANIN
AMMATTIKORKEAKOULU
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Kajaanin ammattikorkeakoulu

University of Applied Sciences

Pekka Kauppila

LIIKUNTA-ALAN TYÖPAIKAT JA TALOUS-
VAIKUTUKSET SUOMESSA VUOSINA
2006–2014

Kajaanin ammattikorkeakoulun julkaisusarja B

Raportteja ja selvityksiä 51

Yhteystiedot:

Kajaanin ammattikorkeakoulun kirjasto

PL 240, 87101 KAJAANI

Puh. 044 7157042

Sähköposti: amkkirjasto@kamk.fi

<http://www.kamk.fi>

Kannen kuva:

Alexi Nyström

ISBN 978-952-9853-87-8

ISSN 1458-915X

Kajaani 2016

SISÄLLYSLUETTELO

1	JOHDANTO.....	1
1.1	Tutkimusraportin taustaa.....	1
1.2	Tutkimusraportin tarkoitus ja tavoitteet	2
1.3	Tutkimusraportin keskeiset käsitteet: liikunta-ala.....	3
2	TUTKIMUSAINEISTOT JA -MENETELMÄT.....	7
2.1	Tutkimusaineistot.....	7
2.2	Tutkimusmenetelmät.....	8
3	LIIKUNTA-ALAN TYÖPAIKAT JA TALOUSVAIKUTUKSET.....	10
3.1	Kuntasektorin työpaikat (palkansaajat)	10
3.2	Yritystoimipaikkojen henkilötyövuodet	13
3.3	Yritystoimipaikkojen lukumäärä ja liikevaihto	15
3.4	Yritystoimipaikkojen liikevaihto/henkilöstö- ja liikevaihto/toimipaikka-suhde.....	19
3.5	Kuntasektorin työpaikkojen (palkansaajat) palkkatulo ja palkkaverotulo (kunnallisverotulo)	20
3.6	Yritystoimipaikkojen henkilötyövuosien palkkatulo ja palkkaverotulo (kunnallisverotulo)	22
3.7	Matkailun merkitys liikunta-alan yritystoimipaikkojen liikevaihtoon ja työllisyyteen	27
4	YHTEENVETO	28
	KIRJALLISUUS JA MUUT LÄHTEET	31

1 JOHDANTO

1.1 Tutkimusraportin taustaa

Liikunta edesauttaa yksilön fyysistä ja henkistä hyvinvointia, ja yhteiskunnan muuttuessa liikunnasta on tullut keskeinen osa ihmisten vapaa-ajanviettoa ja ajankäyttöä. Esimerkiksi Tilastokeskuksen (2016a) ajankäyttötutkimuksen mukaan vuonna 1979 suomalaiset käyttivät liikuntaan ja ulkoiluun yhteensä 32 minuuttia vuorokaudessa, kun vuonna 2009 vastaava aika oli 38 minuuttia. Miehet kuluttivat vuosina 1979–2009 mainittuihin aktiviteetteihin noin 40 minuuttia vuorokaudessa. Naiset puolestaan käyttivät vuonna 1979 liikuntaan ja ulkoiluun 23 minuuttia vuorokaudessa ja 36 minuuttia vuonna 2009. Samanlainen kasvava trendi on havaittavissa myös toimintoon – liikuntaan ja ulkoiluun – osallistuneiden osuuksissa. Huomionarvoista on se, että toimintoihin osallistuneiden miesten osuus hieman laski vuosina 1979–2009, kun vastaavasti naisten selvästi nousi. Liikuntaan ja ulkoiluun käytetty aika ja näihin aktiviteetteihin osallistuneiden osuus on siis kokonaisuudessaan lisääntynyt 20 vuoden tarkastelujaksolla, mikä on johtunut pitkälti naisten kasvaneesta kiinnostuksesta liikuntaan ja ulkoiluun.

Liikunta ja ulkoilu ovat laajoja käsitteitä, jotka kattavat useita liikuntalajeja. Liikuntalajeista suomalaiset (19–65-vuotiaat) harrastavat eniten kävelylenkkeilyä (vuosina 2009–2010 noin 1,8 miljoonaa harrastajaa), pyöräilyä (845 000), kuntosaliharjoittelua (713 000), hiihtoa (663 000) ja juoksulenkkeilyä (639 000). Kuluneen viiden vuoden aikana (vuodet 2005–2006/2009–2010) harrastajamääriään ovat lisänneet absoluuttisesti erityisesti kuntosaliharjoittelu (+ 189 000) ja juoksulenkkeily (+ 143 000), kun suhteellinen kasvu on ollut suurinta moottoripyöräilyssä (+ 121 %), luistelussa (+ 57 %) ja kiipeilyssä (+ 46 %). Sen sijaan harrastajamääriään ovat menettäneet tarkastelujaksolla absoluuttisesti eniten hiihto (– 84 000) ja kävelylenkkeily (– 50 000) ja suhteellisesti kaukalopallo (– 58 %). Kun tarkastellaan eri lajien potentiaalisia harrastajia, kärkeen nousevat uinti, kuntosaliharjoittelu ja hiihto (TNS Gallup Oy 2010). Vertailtaessa liikuntalajien harrastajamäärien absoluuttista lisääntymistä ja potentiaalisia harrastajamääriä huomionarvoista on kuntosaliharjoittelun vahvistunut asema liikuntalajien keskuudessa.

Liikuntaan liittyviä tutkimuksia ja raportteja on julkaistu muun muassa ministeriöiden sarjoissa. Ne ovat käsitelleet esimerkiksi kuntien liikuntatoimen talous- ja henkilöstötietoja (Opetusministeriö 2010), liikuntaneuvojien ja liikunnanohjaajien työuria tutkimuksen suorittamisen tai opintojen keskeyttämisen jälkeen (Ala-Vähälä 2012), liikuntaliiketoiminnan ekosysteemin muutoksia (Kosonen ym. 2014), liikuntatoimea tilastojen valossa (Öyttenmaa 2015), kuntien liikuntapalveluiden ulkoistamista ja palveluiden turvallisuutta (Hyytinen & Kivistö-Rahnasto 2015) sekä valtionhallintoa liikunnan edistäjä (Valtion liikuntaneuvosto

2015). Viime aikoina on julkaistu seurantatutkimus Kajaanin ammattikorkeakoulusta valmistuneista liikunnanohjaajista ja restonomeista (Järviluoma & Takala 2016). Mainituilla raporteilla on yhteys liikunta-alan liiketoimintaan, työpaikkoihin ja niiden talousvaikutuksiin. Selvityksissä on jäänyt kuitenkin vähemmälle huomiolle liikunta-alan kuntasektorin ja erityisesti yritystoimipaikkojen työpaikkakehitys valtakunnantasolla sekä näiden työpaikkojen aikaansaama palkkatulo ja palkkaverotulo (kunnallisverotulo). Liikunta-alan talousvaikutuksiin liittyen käsillä olevassa raportissa tarkastellaan myös liikunta-alan yritystoimipaikkojen lukumäärän ja liikevaihdon kehitystä.

Työpaikkojen kehityksen suunta ja taloudellinen vaikutus on tiedostettava liikunta-alan koulutuksen suunnittelussa sekä työllistymismahdollisuuksien ennakoinnissa ja arvioinnissa. Suomessa liikuntakoulutusta tarjotaan korkea-asteella sekä yliopisto- että ammattikorkeakoulutasolla. Yliopistotason liikuntakoulutusta järjestää ainoastaan Jyväskylän yliopiston liikuntatieteellinen tiedekunta (Jyväskylän yliopisto 2016). Jyväskylän yliopistossa voi suorittaa liikuntatieteiden tai terveystieteiden kandidaatin, maisterin, lisensiaatin ja tohtorin tutkinnon. Ammattikorkeakoulutasoista liikuntakoulutusta tarjoavat Lapin ammattikorkeakoulu (Lapin ammattikorkeakoulu 2016), Kajaanin ammattikorkeakoulu (Kajaanin ammattikorkeakoulu 2016a, 2016b, 2016c), Haaga-Helia (Haaga-Helia 2016a, 2016b) ja Arcada (Arcada 2016). Lapin ammattikorkeakoulussa voi suorittaa liikunnanohjaajan (AMK) tutkinnon, Kajaanin ammattikorkeakoulussa liikunnanohjaajan (AMK, ylempi AMK) tutkinnon ja Bachelor's Degree in Sport and Leisure Management -englanninkielisen liikunnanohjaajan (AMK) tutkinnon, Haaga-Heliassa liikunnanohjaajan (AMK, ylempi AMK) tutkinnon ja Degree Programme in Sport Development and Management -englanninkielisen liikunnanohjaajan (AMK, ylempi AMK) tutkinnon sekä Arcadassa (ruotsinkielisen) liikunnanohjaajan (AMK) tutkinnon.

Tämä tutkimusraportti perustuu Tilastokeskukselta sekä Kuntaliitolta ja KT Kuntatyönantajilta saatavissa olevaan tilastoaineistoon. Raportti etenee siten, että tutkimuksen tarkoituksen, yksityiskohtaisten tavoitteiden ja käsitteiden määrittelyn jälkeen tuodaan julki tutkimusaineistot ja -menetelmät. Seuraavaksi käydään läpi keskeiset tutkimustulokset. Raportti päättyy yhteenveto-osaan.

1.2 Tutkimusraportin tarkoitus ja tavoitteet

Tämän tutkimusraportin tarkoituksena on selvittää liikunta-alan työpaikkojen määrää, niiden kehitystä ja talousvaikutuksia Suomessa vuosina 2006–2014. Yksityiskohtaiset tavoitteet voidaan esittää seuraavasti:

1. *Selvittää liikunta-alan kuntasektorin työpaikat (palkansaajat) Suomessa vuosina 2006–2014.*
2. *Selvittää liikunta-alan yritystoimipaikkojen henkilötyövuodet Suomessa vuosina 2007–2014.*

3. *Selvittää liikunta-alan yritystoimipaikkojen lukumäärä ja liikevaihto Suomessa vuosina 2007–2014.*
4. *Selvittää liikunta-alan kuntasektorin työpaikkojen (palkansaajat) ja liikunta-alan yritystoimipaikkojen henkilötyövuosien aikaansaama palkkatulo ja palkkaverotulo (kunnallisverotulo) Suomessa vuosina 2008–2014.*

1.3 Tutkimusraportin keskeiset käsitteet: liikunta-ala

Tutkimusraportissa käytetään muutamia keskeisiä käsitteitä, jotka liittyvät liikunta-alan työpaikkojen, henkilötyövuosien, yritystoimipaikkojen ja liikevaihdon määrittämiseen. *Liikunta-alan työpaikat määritellään kuntasektorilla ammattinimikkeiden mukaan. Tarkastelu kohdistuu seuraaviin ammattinimikkeisiin:*

- liikuntasihteerit
- vapaa-aikasihteerit
- liikuntakoordinaattorit
- liikuntatoimenjohtajat
- liikuntajohtajat
- liikuntaneuvoja
- liikunnanohjaaja
- erityisliikunnanohjaaja
- vastaava liikunnanohjaaja
- liikuntasuunnittelija
- vapaa-aikasuunnittelija
- uinninvalvoja
- uimaopettaja

Liikunta-alan henkilötyövuodet, yritystoimipaikat ja liikevaihto määritellään Tilastokeskuksen TOL (2008) toimialaluokituksen mukaan. Tarkastelu kohdistuu seuraaviin toimialoihin:

- Urheilu- ja liikuntakoulutus (toimialakoodi 8551)
- Urheilulaitosten toiminta (toimialakoodi 9311)
- Urheiluseurojen toiminta (toimialakoodi 9312)
- Kuntokeskukset (toimialakoodi 9313)
- Muu urheilutoiminta (toimialakoodi 9319)

Toimialat sisältävät hyvin monenlaisia toimintoja. Seuraavassa avataan edellä mainittujen toimialojen sisältöjä Tilastokeskuksen TOL (2008) toimialaluokitukseen viitaten.

Urheilu- ja liikuntakoulutus (85510) sisältää yritykset, yhteisöt ja vastaavat, jotka järjestävät valmennusleirejä, kursseja yms., joissa yksilöille tai ryhmille annetaan ohjausta urheilussa ja

vastaavanlaisissa harrastuksissa. Luokkaan eivät sisälly koulujärjestelmän oppilaitokset, kuten esimerkiksi urheiluopistot. Ohjausta voidaan antaa eri tavoin ja erilaisissa puitteissa, kuten ohjausta antavan, asiakkaan tai oppilaitosten liikuntatiloissa.

Urheilu- ja liikuntakoulutukseen kuuluu:

- urheiluopetus (jääkiekko, koripallo, tennis, jalkapallo jne.)
- urheiluleirit
- voimistelun opetus
- ratsastuksen opetus, ratsastuskoulut
- uinnin opetus
- urheiluvalmennus
- taistelulajien opetus
- korttipelien opetus (esim. bridge)
- joogan opetus

Tähän ei kuulu:

- kulttuuriharrastuksiin liittyvä koulutus, esim. tanssin opetus (85520)
- tanssitaiteen opetus (Teatterikorkeakoulu) (85420)
- urheiluseurojen antama valmennus ja ohjaus (93120)

Urheilulaitosten toimintaan (93110) kuuluu:

- ulko- ja sisäurheilupaikkojen toiminta (tilat voivat olla avoimia tai katettuja ja niissä voi olla paikkoja katsojille):
- uimahallit ja -stadionit
- jää- ja urheiluhallit
- yleisurheilukentät ja -stadionit
- tenniskentät ja -hallit
- talviurheiluareenat ja -stadionit, hiihtoputket
- golfkentät
- keilahallit ja biljardisalit
- jalkapallo- ja pesäpallostadionit
- ravi-, auto-, koira- ja muut kilparadat
- nyrkkeilyareenat
- ampumaradat
- muut urheilu- ja kilpailupaikat

Tähän ei kuulu:

- hiihtohissien toiminta (49399)
- vapaa-ajan välineiden ja urheiluvälineiden vuokraus (77210)
- kuntosalien toiminta (93130)
- puistojen ja uimarantojen toiminta (93299)

Urheiluseurojen toimintaan (93120) kuuluu:

- urheilu- ja liikuntaseurojen toiminta ml. ammattilais-, puoliammattilais- ja harrastajaseurat
- jalkapallo- ja muut palloiluseurat
- yleisurheiluseurat
- talviurheiluseurat
- vesiuurheiluseurat
- veneilyseurat
- keilaseurat
- golfklubit
- kamppailulajiseurat
- ampumaseurat
- shakki- ja bridgekerhot
- muut urheilu- ja liikuntaseurat

Tähän kuuluu myös:

- urheilutapahtumien järjestäminen

Tähän ei kuulu:

- urheilun ja liikunnan keskusjärjestöjen ja -lajiliittojen sekä liigojen toiminta (93190)
- liikunnan ja urheilun opetus (85510)
- urheilulaitosten toiminta (93110)

Kuntokeskuksiin (93130) kuuluu:

- kuntosalit ja kuntokeskukset ja niiden kuntoklubit

Tähän ei kuulu:

- liikunnan ja urheilun opetus (85510)

Muuhun urheilutoimintaan (93190) kuuluu:

- urheilutapahtumien tuottajien ja promoottorien toiminta riippumatta siitä, onko heillä omat tilat tapahtumien järjestämiseen
- omaan lukuun toimivien ammattiuurheilijoiden, -valmentajien, -erotuomarien, -tuomarien jne. toiminta
- urheilun ja liikunnan keskusjärjestöjen ja -lajiliittojen sekä liigojen toiminta
- urheilutapahtumien edistämiseen liittyvä toiminta
- kilpahevostallien ja ratsastustallien toiminta
- kilpa-auto-, -moottoripyörä- ja -venetallien toiminta
- vapaa-ajan kalastukseen ja metsästyksen liittyvien kalastus- ja metsästysalueiden toiminta
- urheilu- ja virkistystarkoituksessa tapahtuvaa metsästystä ja kalastusta tukeva toiminta

Tähän ei kuulu:

- urheiluvälineiden vuokraus (77210)
- urheilukoulujen ja -opistojen toiminta (85510)

- urheiluohjaajien ja -opettajien toiminta (85510)
- ratsastuskoulut, ratsastusvalmennus (85510)
- urheilutapahtumien järjestäminen (93120)
- puistojen ja uimarantojen toiminta (93299)
- luonto- ja elämymatkailu (79900)

2 TUTKIMUSAINEISTOT JA -MENETELMÄT

2.1 Tutkimusaineistot

Liikunta-alan kuntasektorin työntekijämäärän tarkastelu perustuu KT Kuntatyönantajien (2015) kautta saatuihin tilastoihin, jotka puolestaan pohjautuvat Tilastokeskuksen (2016b) palkkarakennetilastoihin, tarkemmin Kuntasektorin palkat -aineistoon. Palkkarakennetilasto kuvaa kaikkien työnantajasektoreiden palkansaajien lukumääriä, tunti- ja kuukausipalkkoja sekä palkkojen muodostumista ja hajontaa. Palkansaaja on henkilö, joka on työsuhteessa työnantajaan ja joka saa sovittua korvausta tekemästään työstä.

Liikunta-alan yritystoimipaikkojen henkilötyövuosien tarkastelu perustuu Tilastokeskuksen (2016c) yritysrekisteriin. Tilastokeskuksen yritysrekisteriin kuuluvat *yritykset ja toimipaikat*, jotka ovat toimineet yli puoli vuotta tilastovuonna ja jotka ovat työllistäneet enemmän kuin puoli henkilötyövuotta tai joiden liikevaihto on ylittänyt vuosittain määritellyn tilastorajan. Henkilöstö käsittää palkansaajat ja yrittäjät. Henkilöstö on muunnettu kokovuosityölliseksi siten, että esimerkiksi puolipäiväinen työntekijä vastaa puolta henkilöä ja kaksi puolivuotista työntekijää vastaa yhtä kokovuosityöllistä = yhtä henkilötyövuotta. Tässä raportissa Tilastokeskuksen yritysrekisterin käsitteestä yritykset ja toimipaikat käytetään ilmaisua yritystoimipaikat.

Liikunta-alan yritystoimipaikkojen lukumäärän ja liikevaihdon tarkastelu perustuu Tilastokeskuksen (2016c) yritysrekisteriin. Toimipaikalla tarkoitetaan taloudellista yksikköä, jossa saman omistajuuden tai valvonnan alaisuudessa harjoitetaan mahdollisimman samanlaisten tavaroiden ja palvelujen tuotantoa tavallisimmin yhdellä sijaintipaikalla. Toimipaikka voi jollaisenaan muodostaa yrityksen (yksitoimipaikkainen yritys) tai sitten olla selkeästi rajattava osa yritystä (monitoimipaikkainen/monitoimialainen yritys). Toimipaikan alueellisena yksikkönä on pääsääntöisesti kunta. Tästä seuraa, että yrityksen eri kunnissa sijaitsevat toimipaikat katsotaan erillisiksi tilastoyksiköiksi. Joissakin tapauksissa tilastoyksikkönä joudutaan käyttämään useamman toimipaikan muodostamaa kokonaisuutta.

Liikunta-alan kuntasektorin työpaikkojen ja yritystoimipaikkojen henkilötyövuosien aikaansaaman palkkatulon tarkastelu perustuu Tilastokeskuksen (2016b) palkkarakennetilastoihin. Palkkarakennetilastoissa ilmoitetaan palkansaajien kokonaisansiot. Kokonaisansio kuvaa säännölliseltä työajalta sekä muulta työajalta, kuten yli- ja lisätyöajalta, maksettua palkkaa. Kokonaisansio sisältää säännöllisen työajan ansion lisäksi yli- ja lisätyöpalkat, päivitys- ja varallaolokorvaukset sekä muut ei-säännöllisesti maksetut lisät. Kokonaisansio ei kuitenkaan ota huomioon kertaluonteisia palkkaeriä, kuten lomarahaa ja tulospalkkioita. Palkkarakennetilasto kuvaa kokonaisansioita valtakunnantasolla.

Liikunta-alan työllisyysvaikutusten (työpaikat, henkilötyövuodet) aikaansaaman palkkaverotulon (kunnallisverotulo) tarkastelu perustuu Kuntaliiton (2016a) efektiivinen veroaste -tilastoihin. Erilaisten vähennysten johdosta kuntien tuloveroprosentit (nimellinen veroaste) eivät vastaa todellista veroastetta kunnissa. Puhutaankin efektiivisestä veroasteesta, joka on maksuunpannun kunnallisveron suhde ansiotuloihin. Kunnallisverotuksessa tehdään vähennyksiä veronalaisista ansiotuloista. Tulosta tehtäviä vähennyksiä ovat muun muassa matkakustannukset, tulonhankkimiskulut, ansiotulovähennys ja perusvähennys. Vähentämällä tulosta tehtävät vähennykset saadaan verotettava tulo, josta veron määrä lasketaan kunnallisveroprosentin mukaisesti. Tässä raportissa sovelletaan Suomen kuntien efektiivisen veroasteen vuosittaista keskiarvoa.

2.2 Tutkimusmenetelmät

Liikunta-alan kuntasektorin työpaikkojen (palkansaajat), yritystoimipaikkojen henkilötyövuosien, lukumäärän ja liikevaihdon sekä työllisyysvaikutusten aikaansaaman palkkatulon ja palkkaverotulon (kunnallisverotulo) tarkastelu perustuu tilastojen pitkittäistarkasteluun, jotka jalostetaan taulukoiksi. Työpaikkojen (palkansaajat) ja henkilötyövuosien palkkatulon ja palkkaverotulon laskemisessa sovelletaan Kuusamon (Kauppila 2016a), Oulun (Kauppila 2016b), Pudasjärven (Kauppila 2016c) ja Sotkamon (Kauppila & Järviluoma 2016) matkailun aluetaloudellisten vaikutusten mittaamiseen luotua mallia (kuva 1). Mallia on kuitenkin muokattu käsillä olevan aihepiirin analysointia vastaavaksi. Tutkimusalueena on Suomi. Liikunta-alan kuntasektorin palkansaajien lukumäärä määritellään KT Kuntatyönantajien (2015) tilastojen kautta, jotka puolestaan perustuvat Tilastokeskuksen (2016d) palkkarakenne-tilastoihin, tarkemmin Kuntasektorin palkat -aineistoon. Tarkastelukohteena ovat edellä läpikäytyt liikunta-alan ammattinimikkeet. Liikunta-alan yritystoimipaikkojen toimialoiksi puolestaan määritellään aikaisemmin esitellyt Tilastokeskuksen (2016c) yritysrekisterin toimialat TOL (2008) toimialaluokituksen tukeutuen. Sekä kuntasektorin että yritystoimipaikkojen aikaansaama palkkatulo lasketaan Tilastokeskuksen (2016d) palkkarakenne-tilastojen avulla siten, että kuntasektorin palkansaajien ammattinimikkeittäinen ja yritystoimipaikkojen toimialoittainen yhden henkilötyövuoden kokonaisansio (kuukausi) kerrotaan 12,5:llä. Näin saadaan ammattinimikkeen ja toimialan yhden henkilötyövuoden kokonaisvuosiansio lomarahoineen. Päätoimisen palkansaajan oletetaan vastaavan yhtä henkilötyövuotta. Edelleen kokonaisvuosiansiot kerrotaan ammattinimikkeiden ja toimialojen henkilötyövuosilla, ja lopputulemana muodostuu ammattinimikkeittäinen ja toimialoittainen palkkatulo. Laskemalla yhteen ammattinimikkeiden ja toimialojen palkkatulot saadaan kokonaispalkkatulo. Palkkaverotulo pohjautuu Kuntaliiton (2016a) efektiivinen veroaste -tilastoihin. Ammattinimikkeiden ja toimialojen palkkaverotulot saadaan kertomalla palkkatulo efektiivisellä veroasteella. Kun ammattinimikkeiden ja toimialojen palkkaverotulot lasketaan yhteen, lopputulemana muodostuu kokonaispalkkaverotulo.

Kuva 1. Liikunta-alan henkilötyövuosien palkkatulon ja palkkaverotulon mittaamismalli (muokaten ja täydentäen Kauppila 2016a: kuva 6, 2016b: kuva 6, 2016c: kuva 6; Kauppila & Järviluoma 2016: kuva 6).

3 LIIKUNTA-ALAN TYÖPAIKAT JA TALOUSVAIKUTUKSET

3.1 Kuntasektorin työpaikat (palkansaajat)

Liikunta-alan kuntasektorin työpaikkojen (palkansaajat) määrää päädyttiin selvittämään ammattinimikkeiden avulla. Tarkastelu perustuu siis KT Kuntatyönantajien (2015) kautta saatuihin tietoihin vuosilta 2006–2014, jotka puolestaan pohjautuvat Tilastokeskuksen (2016d) Kuntasektorin palkat -tilastoihin. KT Kuntatyönantajien käytössä on Tilastokeskuksen tilastoa tarkempi työntekijäkohtainen tietokanta (Juutinen 2016).

Työpaikkoja kartoitettiin myös Kuntaliiton (2015) kautta. Kuntaliiton tilastot kattavat vuodet 1995–2008, mutta tilaston Urheilu ja ulkoilu -ammattinimikkeet ovat hyvin vaihtelevia. Kyseisen tilaston mukaan vuonna 2008 Urheilu ja ulkoilu -ammattinimikkeiden alla työskenteli kuukausipalkkaisia 3 558 henkilöä, joista kokoaikaisia oli 2 659, osa-aikaisia 522, sivutoimisia 55 ja palkattomalla virkavapaalla tms. oli 302 henkilöä. Tuntipalkkaisia oli 1 075 henkilöä. Näin ollen vuonna 2008 Urheilu ja liikunta -ammattinimikkeillä työskenteli kuntasektorilla yhteensä 4 633 henkilöä. Vuosina 1995–2008 näiden ammattinimikkeiden työntekijämäärä oli suurimmillaan 1990-luvun lopussa, sillä vuonna 1998 heitä oli kaikkiaan 5 233 henkilöä. Kuntaliitto (2016b) on arvioinut, että vuonna 2016 kunnallisen liikuntatoimeen piirissä työskentelisi noin 5 000 työntekijää.

Liikunta-alan kuntasektorin työpaikkojen analysoinnissa on korostettava, että täsmällisesti kyse on liikunta-alan palkansaajista, jotka ovat päätoimisia työntekijöitä. Näin ollen tilastoissa eivät ole mukana virka-/työvapaalla olevat henkilöt (Juutinen 2015). Palkansaaja on siis henkilö, joka on työsuhteessa työnantajaan ja joka saa sovittua korvausta tekemästään työstä (Tilastokeskus 2016b).

Käsitteiden kohdalla seuraavat ammattinimikkeet määriteltiin liikunta-alan työpaikoiksi:

- liikuntasihteer
- vapaa-aikasihteer
- liikuntakoordinaattori
- liikuntatoimenjohtaja
- liikuntajohtaja
- liikuntaneuvoja
- liikunnanohjaaja
- erityisliikunnanohjaaja
- vastaava liikunnanohjaaja
- liikuntasuunnittelija

- vapaa-aikasuunnittelija
- uinninvalvoja
- uimaopettaja

Tässä tutkimusraportissa kunnallisen liikunta-alan työpaikat rajataan hyvin tiukasti edellä mainittuihin ammattinimikkeisiin. Näin ollen tarkastelun ulkopuolelle jäävät esimerkiksi kenttien, ulkoilualueiden ja hallien hoitamisesta ja huoltamisesta vastaava henkilöstö sekä hallinto-, toimisto- ja asiakaspalveluhenkilöstö. Kyseiset henkilöstöryhmät sisältyvät muun muassa edellä esitettyihin Kuntaliiton (2015) Urheilu ja ulkoilu -ammattinimikkeisiin ja henkilöstömääriin.

Liikunta-alan kuntasektorin työllisyys lisääntyi hieman yli 10 henkilöllä eli parilla prosentilla vuosina 2006–2014 (taulukko 1). Vuonna 2014 liikunta-ala työllisti lähes 870 henkilöä. Absoluuttisesti eniten henkilöitä oli liikunnanohjaajina ja uinninvalvojina. Liikunnanohjaajien osuus koko henkilöstöstä oli lähes puolet. Useissa tapauksissa ammattinimikkeiden määrä on pieni, joten suhteelliset muutokset saattavat olla erittäin suuria. Edelliseen vedoten yksityiskohtainen tarkastelu kohdistuu absoluuttisiin määriin. Erityisesti liikunnanohjaajien määrät ovat lisääntyneet vuosina 2006–2014. Jonkin verran kasvua on myös liikuntaneuvojien, liikuntakoordinaattoreiden, erityisliikunnanohjaajien ja vastaavien liikunnanohjaajien kohdalla. Sen sijaan lähinnä uinninvalvojien ja liikuntasihteerien määrät ovat vähentyneet. Henkilöstömäärien laskua on havaittavissa myös vapaa-aikasihteerien ja liikuntatoimenjohtajien tapauksissa. Koko maassa kuntien ja kuntayhtymien palveluksessa olevien palkansaajien lukumäärä (kokoaikaiset, osa-aikaiset) kasvoi kaksi prosenttia vuosina 2006–2014. Jos tarkastellaan pelkästään koko kuntasektorin kokoaikaisten palkansaajien lukumäärän muutosta, lisäys on ollut kyseisellä ajanjaksolla kolme prosenttia (Tilastokeskus 2016e, 2016f). Näin ollen kuntasektorin liikunta-alan ja koko kuntasektorin työpaikkakehitys (palkansaajat) myötäilevät toisiaan.

Taulukko 1. Liikunta-alan kuntasektorin tiettyjen ammattinimikkeiden henkilöstömäärät (päätoimiset palkansaajat) vuosina 2006–2014 (KT Kuntatyönantajat 2015).

Ammatti- nimike	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Muutos 2006–2014 (lkm, %)
Liikunta- sihteeri	107	103	104	90	87	82	77	65	62	- 45 - 42 %
Vapaa-aika- sihteeri	90	89	90	75	72	78	74	71	63	- 27 - 30 %
Liikunta- koordinaattori	1	2	1	9	11	12	13	18	21	+ 20 + 2000 %
Liikunta- toimenjohtaja	41	42	39	28	28	29	26	22	19	- 22 - 54 %
Liikuntajohtaja	7	7	9	11	11	10	10	7	6	- 1 - 14 %
Liikunta- neuvoja	10	10	11	11	12	10	11	12	34	+ 24 + 240 %
Liikunnan- ohjaaja	281	287	288	315	352	384	406	375	402	+ 121 + 43 %
Eriyisliikun- nanohjaaja	25	25	34	36	41	42	42	41	44	+ 19 + 132 %
Vastaava lii- kunnanohjaaja	7	8	11	11	12	14	15	21	26	+ 19 + 271 %
Liikunta- suunnittelija	8	10	13	14	15	18	18	17	17	+ 9 + 113 %
Vapaa-aika- suunnittelija	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0 0 %
Uinninvalvoja	215	188	195	169	175	138	131	126	117	- 98 - 46 %
Uimaopettaja	60	60	61	53	55	56	61	62	54	- 6 - 10 %
Yhteensä (lkm)	853	832	857	823	872	874	885	838	866	+ 13 + 2 %

3.2 Yritystoimipaikkojen henkilötyövuodet

Yritystoimipaikkojen henkilötyövuosia selvitetään Tilastokeskuksen (2016g) yritysrekisterin kautta. Tarkalleen ottaen kyse on siis henkilötyövuosista. Henkilötyövuodet tarkoittavat kokopäiväisesti ja ympärivuotisesti työllistettyjä. Sen sijaan Tilastokeskuksen (2016h) työssäkäyntitilastossa tietyllä alueella työskentelevien henkilöiden lukumäärää voidaan käyttää kuvaamaan työpaikkojen lukumäärää tällä alueella. Jokaisen työllisen henkilön on tällöin ajateltu muodostavan yhden työpaikan. Näin osa-aikaistakin työtä tekevä henkilö muodostaa laskennallisesti yhden työpaikan. Jos työtä esimerkiksi äitiysloman vuoksi hoitaa sijainen, saattaa vastaavasti muodostua kaksi työpaikkaa. Työsuhteet voivat olla luonteeltaan myös tilapäisiä ja lyhytaikaisia. On huomattava, että Tilastokeskuksen työssäkäyntitilaston työpaikkojen tarkasteluajankohta on vain vuoden viimeinen viikko eli viikko 52 (Lohikoski 2016). Edelliseen viitaten alueella olevien työpaikkojen lukumäärä on suurempi kuin alueella kertyvät henkilötyövuodet.

Käsitteiden kohdalla seuraavat toimialat määriteltiin liikunta-alaiksi:

- Urheilu- ja liikuntakoulutus (toimialakoodi 8551)
- Urheilulaitosten toiminta (toimialakoodi 9311)
- Urheiluseurojen toiminta (toimialakoodi 9312)
- Kuntokeskukset (toimialakoodi 9313)
- Muu urheilutoiminta (toimialakoodi 9319)

Tilastokeskuksen (2016c) yritysrekisterissä keräämistavassa ja sisällössä tapahtui muutoksia vuonna 2013. Näin ollen aikaisempien vuosien tilastot eivät ole keskenään vertailukelpoisia. Tässä raportissa tarkastellaankin erikseen vuosia 2007–2012 ja 2013–2014. Kummankin ajanjakson tilastot ovat TOL (2008) toimialaluokituksen mukaisia. On syytä huomioida, että liikunta-ala määritellään toimialaluokitukseen perustuvassa analyysissä huomattavasti laajemmin kuin ammattinimikkeiden tapauksessa.

Liikunta-alan yritystoimipaikkojen työllisyys lisääntyi yli 1 420 henkilötyövuodella eli neljänneksellä vuosina 2007–2012 (taulukko 2). Kaikkiaan vuonna 2012 liikunta-ala aikaansai reilu 7 140 henkilötyövuotta. Absoluuttisesti suurin työllistäjä oli Urheilulaitosten toiminta, jonka osuus yhteenlasketuista henkilötyövuosista oli noin kolmannes. Toimialoista Urheiluseurojen toiminnan ja Muun urheilutoiminnan henkilötyövuosissa on tapahtunut suuri muutos vuosina 2007–2008. Tätä muutoksen syytä tiedusteltiin Tilastokeskukselta. Tilastokeskuksen mukaan siirryttäessä TOL (2008) toimialaluokitukseen vuosina 2007–2008 yli 800 toimipaikan toimialakoodi vaihtui Urheiluseurojen toiminnasta Muuhun urheilutoimintaan (Kiljunen 2016). Tämä on otettu huomioon taulukossa niin, että edellä mainittujen toimialojen muuttosta analysoidaan vuosina 2008–2012, kun muiden toimialojen kohdalla ajanjakso kattaa vuodet 2007–2012. Esitettyä toimintamallia sovelletaan myöhemmin myös toimipaikkojen

lukumäärän ja liikevaihdon kohdalla. Yksityiskohtainen tarkastelu osoittaa, että absoluuttisesti ja suhteellisesti erityisesti Kuntokeskusten henkilötyövuodet ovat lisääntyneet. Ainoastaan Urheiluseurojen toiminnassa henkilötyövuodet ovat vähentyneet. On muistettava, että kyseisen toimialan tarkastelujakso kohdistuu siis vuosiin 2008–2012. Koko maassa kaikkien toimialojen yhteenlasketut henkilötyövuodet vähenivät 0,3 prosenttia vuosina 2007–2012 (Tilastokeskus 2016g). *Näin ollen liikunta-alan henkilötyövuosien muutos on ollut huomattavasti myönteisempi kuin kaikkien toimialojen henkilötyövuosien kehitys.*

Taulukko 2. Liikunta-alan yritystoimipaikkojen henkilötyövuodet vuosina 2007–2012. Urheiluseurojen toiminnassa ja Muussa urheilutoiminnassa muutosta tarkastellaan vuosina 2008–2012 (Tilastokeskus 2016g).

Toimiala	2007	2008	2009	2010	2011	2012	Muutos 2012 (htv., %)
Urheilu- ja liikuntakoulutus	658	610	689	736	826	827	+ 169 + 26 %
Urheilulaitosten toiminta	1 973	2 056	2 204	2 269	2 457	2 402	+ 429 + 22 %
Urheiluseurojen toiminta	1 747	682	516	556	600	593	– 89 – 13 % (2008–2012)
Kuntokeskukset	846	1 040	1 249	1 373	1 494	1 494	+ 648 + 77 %
Muu urheilutoiminta	817	1 559	1 625	1 716	1 809	1 827	+ 268 + 17 % (2008–2012)
Yhteensä (htv.)	6 041	5 947	6 283	6 650	7 186	7 143	+ 1 425 + 25 % Urheiluseurojen toiminta, Muu urheilutoiminta (2008–2012)

Liikunta-alan yritystoimipaikkojen työllisyys lisääntyi lähes 20 henkilötyövuodella eli muutamalla prosentin kymmenyksellä vuosina 2013–2014 (taulukko 3). Liikunta-ala aikaansai kaikkiaan reilu 7 820 henkilötyövuotta vuonna 2014. Absoluuttisesti suurin työllistäjä oli

Urheilulaitosten toiminta, jonka osuus yhteenlasketuista henkilötövuosista oli yli kolmannes. Yksityiskohtainen analyysi paljastaa, että ainoastaan Urheilulaitosten toiminta ja Muu urheilutoiminta ovat lisänneet henkilötövuosia tarkastelujaksolla. Sekä absoluuttinen että suhteellinen kasvu on ollut suurinta Muussa urheilutoiminnassa. Henkilötövuodet ovat vähentyneet absoluuttisesti eniten Kuntokeskuksissa ja suhteellisesti Urheiluseurojen toiminnassa. Koko maassa kaikkien toimialojen yhteenlasketuista henkilötövuosista katosi noin kolme prosenttia vuosina 2013–2014 (Tilastokeskus 2016g). *Liikunta-alan henkilötövuosien muutos on siten ollut selvästi myönteisempi kuin kaikkien toimialojen henkilötövuosien kehitys.*

Taulukko 3. Liikunta-alan yritystoimipaikkojen henkilötövuodet vuosina 2013–2014 (Tilastokeskus 2016g).

Toimiala	2013	2014	Muutos 2013–2014 (htv., %)
Urheilu- ja liikuntakoulutus	897	852	– 45 – 5 %
Urheilulaitosten toiminta	2 664	2 741	+ 77 + 3 %
Urheiluseurojen toiminta	567	530	– 37 – 7 %
Kuntokeskukset	1 682	1 595	– 87 – 5 %
Muu urheilutoiminta	1 996	2 107	+ 111 + 6 %
Yhteensä (htv.)	7 806	7 825	+ 19 + 0,2 %

3.3 Yritystoimipaikkojen lukumäärä ja liikevaihto

Liikunta-alan yritystoimipaikkojen lukumäärä lisääntyi yli 620 toimipaikalla eli lähes neljänneksellä vuosina 2007–2012 (taulukko 4). Liikunta-alalla oli yhteensä yli 3 250 toimipaikkaa vuonna 2012. Absoluuttisesti eniten toimipaikkoja oli Muussa urheilutoiminnassa, jonka osuus kaikista liikunta-alan toimipaikoista oli noin puolet. Yksityiskohtainen analyysi paljastaa, että kaikki muut toimialat paitsi Urheiluseurojen toiminta ovat lisänneet toimipaikkoja tarkastelujaksolla. Absoluuttisesti kasvu on ollut suurinta Muussa urheilutoiminnassa sekä Urheilu- ja liikuntakoulutuksessa, kun suhteellisesti se on kohdistunut erityisesti Kuntokeskuksiin sekä Urheilu- ja liikuntakoulutukseen. Koko maassa kaikkien toimialojen yhteenlas-

ketut yritystoimipaikat lisääntyivät noin neljä prosenttia vuosina 2007–2012 (Tilastokeskus 2016g). Näin ollen liikunta-alan yritystoimipaikkojen lukumäärä on kasvanut huomattavasti nopeammin kuin kaikkien toimialojen yritystoimipaikkojen lukumäärä.

Taulukko 4. Liikunta-alan yritystoimipaikkojen lukumäärä vuosina 2007–2012. Urheiluseurojen toiminnassa ja Muussa urheilutoiminnassa muutosta tarkastellaan vuosina 2008–2012 (Tilastokeskus 2016g).

Toimiala	2007	2008	2009	2010	2011	2012	Muutos 2007– 2012 (lkm, %)
Urheilu- ja liikuntakoulutus	284	347	391	431	482	517	+ 233 + 82 %
Urheilulaitosten toiminta	495	556	600	597	602	612	+ 117 + 24 %
Urheiluseurojen toiminta	1 150	312	100	102	111	117	– 195 – 63 % (2008–2012)
Kuntokeskukset	206	247	304	332	361	387	+ 181 + 88 %
Muu urheilutoiminta	564	1 330	1 463	1 493	1 556	1 621	+ 291 + 22 % (2008–2012)
Yhteensä (lkm)	2 699	2 792	2 858	2 955	3 112	3 254	+ 627 + 24 % Urheiluseurojen toiminta, Muu urheilutoiminta (2008–2012)

Liikunta-alan yritystoimipaikkojen lukumäärä lisääntyi miltei 180 toimipaikalla eli viidellä prosentilla vuosina 2013–2014 (taulukko 5). Liikunta-alalla oli kaikkiaan lähes 3 800 toimipaikkaa vuonna 2014. Absoluuttisesti suurin toimipaikkamäärä oli Muussa urheilutoiminnassa, jonka osuus kaikista liikunta-alan toimipaikoista oli noin puolet. Yksityiskohtainen tarkastelu osoittaa, että miltei kaikki toimialat ovat lisänneet toimipaikkoja tarkasteluajanjaksolla. Ainoastaan Urheilulaitosten toiminta ja Urheiluseurojen toiminta ovat menettäneet muutamia toimipaikkoja. Absoluuttisesti kasvu on ollut suurinta Muussa urheilutoiminnassa,

Urheilu- ja liikuntakoulutuksessa sekä Kuntokeskuksissa, kun suhteellisesti se on kohdistunut lähinnä Kuntokeskuksiin sekä Urheilu- ja liikuntakoulutukseen. Koko maassa kaikkien toimialojen yhteenlasketut yritystoimipaikat lisääntyivät noin prosentin vuosina 2013–2014 (Tilastokeskus 2016g). *Näin ollen liikunta-alan yritystoimipaikkojen lukumäärä on kasvanut selvästi ripeämmin kuin kaikkien toimialojen yritystoimipaikkojen lukumäärä.*

Taulukko 5. Liikunta-alan yritystoimipaikkojen lukumäärä vuosina 2013–2014 (Tilastokeskus 2016g).

Toimiala	2013	2014	Muutos 2013–2014 (lkm, %)
Urheilu- ja liikuntakoulutus	603	659	+ 56 + 9 %
Urheilulaitosten toiminta	654	652	– 2 – 0,3 %
Urheiluseurojen toiminta	155	146	– 9 – 6 %
Kuntokeskukset	407	458	+ 51 + 13 %
Muu urheilutoiminta	1 784	1 863	+ 79 + 4 %
Yhteensä (lkm)	3 603	3 778	+ 175 + 5 %

*Liikunta-alan yritystoimipaikkojen liikevaihto kasvoi yli 250 miljoonalla eurolla eli puolella vuosina 2007–2012 (taulukko 6). Vuonna 2012 liikunta-alan liikevaihto oli miltei 760 miljoonaa euroa. Absoluuttisesti suurin liikevaihto oli Urheilulaitosten toiminnassa, joka kattoi noin kolmanneksen liikunta-alan yritystoimipaikkojen liikevaihdosta. Yksityiskohtaisen analyysin mukaan kaikkien toimialojen liikevaihto on lisääntynyt tarkastelujaksolla. Absoluuttisesti eniten liikevaihto on kasvanut Kuntokeskuksissa ja Urheilulaitosten toiminnassa ja suhteellisesti Kuntokeskuksissa sekä Urheilu- ja liikuntakoulutuksessa. Koko maassa kaikkien toimialojen yhteenlaskettu liikevaihto lisääntyi noin viisi prosenttia vuosina 2007–2012 (Tilastokeskus 2016g). *Liikunta-alan yritystoimipaikkojen liikevaihto on siten kasvanut huomattavasti nopeammin kuin kaikkien yritystoimipaikkojen liikevaihto.* Liikevaihto ilmoitetaan nimellisenä, kunkin vuoden rahanarvossa.*

Taulukko 6. Liikunta-alan yritystoimipaikkojen liikevaihto (milj. euroa) vuosina 2007–2012. Urheiluseurojen toiminnassa ja Muussa urheilutoiminnassa muutosta tarkastellaan vuosina 2008–2012 (Tilastokeskus 2016g). Liikevaihto ilmoitetaan nimellisenä, kunkin vuoden raharivossa.

Toimiala	2007	2008	2009	2010	2011	2012	Muutos 2007–2012 (milj. euroa, %)
Urheilu- ja liikuntakoulutus	31,6	44,2	46,6	49,2	58,4	64,9	+ 33,3 + 105 %
Urheilulaitosten toiminta	180,4	204,3	225,1	232,6	247,0	256,8	+ 76,4 + 42 %
Urheiluseurojen toiminta	141,5	49,4	40,0	44,9	51,9	53,4	+ 4,0 + 8 % (2008–2012)
Kuntokeskukset	66,1	91,5	116,1	124,0	135,4	150,0	+ 83,9 + 127 %
Muu urheilutoiminta	92,7	179,5	189,7	201,0	214,9	233,1	+ 53,6 + 30 % (2008–2012)
Yhteensä (milj. euroa)	512,3	568,9	617,5	651,7	707,6	758,2	+ 251,2 + 50 % Urheiluseurojen toiminta, Muu urheilutoiminta (2008–2012)

Liikunta-alan yritystoimipaikkojen liikevaihto lisääntyi yli 44 miljoonalla eurolla eli kuudella prosentilla vuosina 2013–2014 (taulukko 7). Liikunta-alan liikevaihto oli reilu 820 miljoonaa euroa vuonna 2014. Absoluuttisesti eniten liikevaihtoa kertyi Urheilulaitosten toiminnasta, jonka osuus oli noin kolmannes liikunta-alan yritystoimipaikkojen liikevaihdosta. Yksityiskohdainen tarkastelu paljastaa, että kaikkien muiden toimialojen liikevaihto lukuun ottamatta Urheiluseurojen toimintaa on lisääntynyt ajanjaksolla. Liikevaihdon kasvu on ollut absoluuttisesti ja suhteellisesti suurinta Muussa urheilutoiminnassa ja Kuntokeskuksissa. Koko maassa kaikkien toimialojen yhteenlaskettu liikevaihto väheni noin kaksi prosenttia vuosina 2013–2014 (Tilastokeskus 2016g). Liikunta-alan yritystoimipaikkojen liikevaihdon muutos on

ollut siis selvästi myönteisempi kuin kaikkien yritystoimipaikkojen liikevaihdon kehitys. Liikevaihto ilmoitetaan nimellisenä, kunkin vuoden rahanarvossa.

Taulukko 7. Liikunta-alan yritystoimipaikkojen liikevaihto (milj. euroa) vuosina 2013–2014 (Tilastokeskus 2016g). Liikevaihto ilmoitetaan nimellisenä, kunkin vuoden rahanarvossa.

Toimiala	2013	2014	Muutos 2013–2014 (milj. euroa, %)
Urheilu- ja liikuntakoulutus	64,5	68,1	+ 3,6 + 6 %
Urheilulaitosten toiminta	272,5	275,7	+ 3,2 + 1 %
Urheiluseurojen toiminta	44,9	41,0	– 3,9 – 9 %
Kuntokeskukset	162,0	180,6	+ 18,6 + 11 %
Muu urheilutoiminta	236,3	258,9	+ 22,6 + 10 %
Yhteensä (milj. euroa)	780,2	824,3	+ 44,1 + 6 %

3.4 Yritystoimipaikkojen liikevaihto/henkilöstö- ja liikevaihto/toimipaikka-suhde

Liikevaihto/henkilöstö-suhde ilmaisee kuinka paljon liikunta-alan yritystoimipaikoissa tarvitaan liikevaihtoa yhtä henkilötyövuotta kohti. Vuosina 2007–2012 Urheilu- ja liikuntakoulutuksessa tarvittiin 50 000–80 000 euroa yhtä henkilötyövuotta kohti. Urheilulaitosten toiminnassa tämä on vaihdellut 100 000 euron molemmin puolin. Urheiluseurojen toiminnassa liikevaihto/henkilöstö-suhde on ollut tarkastelujaksolla 70 000–90 000 euroa ja Kuntokeskuksissa 80 000–100 000 euroa. Muussa urheilutoiminnassa liikevaihto/henkilöstö on vaihdellut 110 000–130 000 euron välillä (Tilastokeskus 2016g). Liikevaihto/henkilöstö-suhde ilmoitetaan nimellisenä, kunkin vuoden rahanarvossa.

Vuosina 2013–2014 Urheilu- ja liikuntakoulutuksessa liikevaihto/henkilöstö-suhde noudattaa vuosien 2007–2012 tilannetta. Samoin Urheilulaitosten toiminnassa ja Urheiluseurojen toiminnassa liikevaihto yhtä henkilötyövuotta kohti on pysytellyt samoissa lukuarvoissa kuin aikaisemmalla tarkastelujaksolla. Kuntokeskuksissa suhdeluku on hieman noussut vaihdellen 100 000 euron molemmin puolin, kun Muussa urheilutoiminnassa liikevaihto/henkilöstö-

suhde on myötäillyt aikaisemman ajanjakson lukuarvoja (Tilastokeskus 2016g). Liikevaihto/henkilöstö-suhde ilmoitetaan nimellisenä, kunkin vuoden rahanarvossa.

Liikunta-alan yritystoimipaikoissa tarvittava liikevaihto yhtä henkilötyövuotta kohti vaihtelee jonkin verran toimialoittain. *Yleisesti ottaen liikunta-alan yritystoimipaikoissa tarvitaan nykyään 80 000–130 000 euroa liikevaihtoa yhtä henkilötyövuotta kohti.*

Liikevaihto/toimipaikka-suhde ilmaisee liikunta-alan yritystoimipaikkojen kokoa liikevaihdon näkökulmasta. Vuosina 2007–2012 Urheilu- ja liikuntakoulutuksessa liikevaihto toimipaikkaa kohti on vaihdellut 111 000–125 000 euron välillä. Urheilulaitosten toiminnassa liikevaihto/toimipaikka on ollut tarkastelun alkuvuosina hieman yli 360 000 euroa, mutta loppuvuosina se on noussut 410 000–420 000 euron välille. Urheiluseurojen toiminnan liikevaihto toimipaikkaa kohti on jäänyt ajanjakson alussa 120 000–160 000 euroon kivuten kuitenkin lopussa 450 000 euron paikkeilla. Kuntokeskusten kohdalla liikevaihto/toimipaikka on ollut alkuvuonna noin 320 000 euro, mutta loppuvuosina se on vaihdellut 370 000–390 000 euron välillä. Muussa urheilutoiminnassa liikevaihto/toimipaikka on pysytellyt tarkastelujaksolla 130 000–140 000 euron paikkeilla (Tilastokeskus 2016g). Liikevaihto/toimipaikka-suhde ilmoitetaan nimellisenä, kunkin vuoden rahanarvossa.

Vuosina 2013–2014 Urheilu- ja liikuntakoulutuksessa liikevaihto toimipaikkaa kohti oli hieman alhaisempi (noin 100 000 euroa) kuin aikaisemmalla ajanjaksolla. Urheilulaitosten toiminnassa liikevaihto/toimipaikka-suhde on ollut suurin piirtein samalla tasolla kuin vuosien 2007–2012 lopussa. Sen sijaan Urheiluseurojen toiminnassa suhdeluku on laskenut huomattavasti ollen noin 280 000 euroa, kun taas Kuntokeskuksissa se on noudattanut aikaisemman tarkastelujakson loppuvuosien lukuarvoja. Muussa urheilutoiminnassa liikevaihto toimipaikkaa kohti on pysytellyt suurin piirtein samalla tasolla kuin vuosina 2007–2012 (Tilastokeskus 2016g). Liikevaihto/toimipaikka-suhde ilmoitetaan nimellisenä, kunkin vuoden rahanarvossa.

Liikunta-alan yritystoimipaikkojen koko liikevaihdon suhteen vaihtelee toimialoittain. *Yleisesti ottaen liikunta-alan yritystoimipaikkojen liikevaihto on nykyään 100 000–420 000 euron välillä.*

3.5 Kuntasektorin työpaikkojen (palkansaajat) palkkatulo ja palkkaverotulo (kunnallisverotulo)

Liikunta-alan kuntasektorin ammattinimikkeiden henkilöstömäärien palkkatulo lasketaan Tilastokeskuksen (2016d) palkkarakennetilastojen kautta. Tarkastelu perustuu Kuntasektorin palkkatietoihin ammattinimikkeittäin. Ammattinimikkeiden mukainen palkkatieto on tarkastelujaksolla, vuosina 2006–2014, erittäin hajanaista. Tämä johtuu siitä, että ammattinimikkeissä on suurta vuosittaista vaihtelua. Lisäksi erityisesti ajanjakson alkuvuosina ammattinimikkeiden

kirjo on erittäin suppea. Tämän vuoksi palkkatuloa ja palkkaverotuloa (kunnallisverotulo) päädyttiin tarkastelemaan vain vuonna 2014, josta on saatavissa laaja-alaisesti kattavaa tietoa ammattinimikkeittäin.

Liikunta-alan kuntasektorin kokoaikaisten palkansaajien kokonaisansiot kuukaudessa ilmoitetaan taulukossa 8. Vuoden 2014 palkkarakennetilastosta puuttuu kuitenkin vapaa-aikasuunnittelijan ja liikuntajohtajan palkkatiedot. Edellisen kohdalla sovelletaan vapaa-aikaohjaajan ja jälkimmäisessä tapauksessa liikuntatoimenjohtajan palkkatietoja. Vuonna 2014 liikuntatoimenjohtajan (3 678 euroa/kk) kokonaisansiot olivat suurimmat ja liikuntaneuvojan (2 192 euroa/kk) pienimmät. Palkkarakennetilastoissa kokonaisansiot ilmoitetaan nimellisenä, vuoden 2014 rahanarvossa.

Taulukko 8. Liikunta-alan kuntasektorin kokoaikaisten palkansaajien kokonaisansiot (euroa/kk, mediaani) vuonna 2014 (Tilastokeskus 2016d). Kokonaisansiot ilmoitetaan nimellisenä vuoden 2014 rahanarvossa.

Ammattinimike	Kokonaisansiot (euroa/kk)
Liikuntasihteeri	2 712
Vapaa-aikasihteeri	2 634
Liikuntakoordinaattori	2 465
Liikuntatoimenjohtaja	3 678
Liikuntajohtaja	3 678
Liikuntaneuvoja	2 192
Liikunnanohjaaja	2 321
Erytysliikunnanohjaaja	2 269
Vastaava liikunnanohjaaja	2 733
Liikuntasuunnittelija	2 874
Vapaa-aikasuunnittelija	2 257
Uinninvalvoja	2 245
Uimaopettaja	2 250

Palkkatulo määritellään palkkarakennetilastoissa kokoaikaisten palkansaajien kokonaisansiona kuukaudessa. On huomattava, että poikkeuksellisen suuripalkkaiset nostavat palkkatulon keskiarvoa. Tästä syystä palkkatilastoissa on toisinaan suositeltu mediaanin käyttöä keskilukuna. Suomen tilanteessa mediaani kuvaakin keskiarvoa paremmin keskimääräisen palkansaajan ansioita (Idman 2014). Käytännössä mediaani tarkoittaa sitä, että puolet palkansaajista ansaitsee enemmän kuin mediaaniluku ja puolet vähemmän. Palkkatulon laskemisessa oletetaan yhden päätoimisen palkansaajan muodostavan yhden henkilötyövuoden.

Liikunta-alan kuntasektorin henkilöstön aikaansaama palkkatulo oli yli 26 miljoonaa euroa vuonna 2014 (taulukko 9). Tarkempi analyysi paljastaa, että liikunnanohjaajat kerryttivät yli

40 prosenttia kaikista liikunta-alan palkansaajien palkkatuloista. Uinninvalvojen osuus oli reilu 10 prosenttia, kun liikuntasihteerien ja vapaa-aikasihteerien osuudet jäivät hieman alle 10 prosentin.

Taulukko 9. Liikunta-alan kuntasektorin kokoaikaisten palkansaajien palkkatulo (euroa) ja palkkaverotulo (kunnallisverotulo, euroa) vuonna 2014 (KT Kuntatyöntantajat 2015; Kuntaliitto 2016a; Tilastokeskus 2016d). Palkkatulo ja palkkaverotulo ilmoitetaan nimellisenä vuoden 2014 rahanarvossa.

Ammattinimike	Palkkatulo (euroa)	Palkkaverotulo (euroa)
Liikuntasihteeri	2 101 800	314 219
Vapaa-aikasihteeri	2 074 275	310 104
Liikuntakoordinaattori	647 063	96 736
Liikuntatoimenjohtaja	873 525	130 592
Liikuntajohtaja	275 850	41 240
Liikuntaneuvoja	931 600	139 274
Liikunnanohjaaja	11 663 025	1 743 622
Erytysliikunnanohjaaja	1 247 950	186 569
Vastaava liikunnanohjaaja	888 225	132 790
Liikuntasuunnittelija	610 725	91 303
Vapaa-aikasuunnittelija	28 213	4 218
Uinninvalvoja	3 283 313	490 855
Uimaopettaja	1 518 750	227 053
Yhteensä (euroa)	26 144 314	3 908 575

Palkkatulosta kertyvä palkkaverotulo (kunnallisverotulo) lasketaan Kuntaliiton (2016a) efektiivinen veroaste -tilastojen avulla. Palkkaverotulon määrittämisessä sovelletaan Suomen kuntien keskimääräistä efektiivistä veroastetta, joka oli 14,95 vuonna 2014. *Vuonna 2014 liikunta-alan kuntasektorin työntekijät aikaansaiivat lähes neljän miljoonan euron palkkaverotulon* (ks. taulukko 9). Palkkaverotuloa kertyi palkkatulon suhteessa eniten liikunnanohjaajista, uinninvalvojist, liikuntasihteereistä ja vapaa-aikasihteereistä. Kokoaikaisten palkansaajien kokonaisansioissa kuukaudessa ei ole muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta kovin merkittäviä eroja, joten palkkatulo ja palkkaverotulo karttuvat pitkälti työpaikkojen mukaan.

3.6 Yritystoimipaikkojen henkilötyövuosien palkkatulo ja palkkaverotulo (kunnallisverotulo)

Liikunta-alan yritystoimipaikkojen henkilötyövuosien palkkatulo lasketaan Tilastokeskuksen (2016d) palkkarakennetilastojen kautta. Palkkarakennetilastot julkaistaan toimialoittain 3-numerotasolla, kun tämän raportin henkilötyövuosien tarkastelussa sovellettiin Tilastokeskuksen (2016g) yritysrekisterin 4-numerotasoa. Tämä tarkoittaa sitä, että palkkatulossa tar-

kastelutaso on yhtä ylempi kuin henkilötyövuosissa. Käytännössä ylempi taso sisältää useampia toimialaluokkia ja siten suuremman määrän henkilötyövuosia kuin alempi taso. Edellisestä johtuen 3-numerotasolla ”tarkkuus” kärsii verrattuna 4-numerotasoon. Palkkatulossa joudutaan tyytymään seuraaviin toimialoihin:

- Muu koulutus (toimialakoodi 855)
- Urheilutoiminta (toimialakoodi 931)

TOL (2008) toimialaluokituksen mukaan Muu koulutus -luokkaan kuuluu aikuis-, jatko- ja täydennyskoulutus, joka liittyy työhön, harrastuksiin tai itseopiskeluun. Tähän luokitellaan myös sellainen työllisyyskoulutus, joka ei johda opetusministeriön tunnustamaan tutkintoon, esimerkiksi erilaiset työllisyyskurssit, kun taas tutkintoon johtava työllisyyskoulutus luokitellaan ammatilliseen koulutukseen (toimialakoodi 85320). Luokkaan kuuluvat myös leirit, kurssikeskukset ym., jotka antavat yksilöille tai ryhmille urheilu- ja liikuntaharrastuksiin, vieraisiin kieliin, musiikkiin, teatteriin, kuvataiteisiin, kirjoittamiseen jne. liittyvää ohjasta ja koulutusta, jota ei luokitella luokkiin 851–854 (koulujärjestelmän oppilaitoksissa annettava koulutus). Muu koulutus sisältää siten laajemmin muutakin toimintaa kuin pelkästään tässä tutkimusraportissa käsiteltävää Urheilu- ja liikuntakoulutusta.

TOL (2008) toimialaluokituksen mukaan Urheilutoiminta-luokkaan kuuluu urheilu- ja liikuntapaikkojen toiminta; urheilujoukkueiden ja -seurojen sekä yksittäisten ammattiuurheilijoiden toiminta; kilpa-auto-, -hevos-, -koira yms. -tallien toiminta; urheiluvalmentajat; urheiluhallien ja -kenttien ylläpitäjät; muualla luokittelematon urheilutapahtumien järjestäminen ja promootiotoiminta. Urheilutoiminta sisältää siten kaikki tässä tutkimusraportissa mukana olevat toimialat lukuun ottamatta edellä läpikäytyä Urheilu- ja liikuntakoulutusta.

Toimialaluokkatarkkuuden ohella haasteena on se, että vuodelta 2007 on saatavissa palkkatietoja vain TOL (2002) toimialaluokituksen mukaan. Toimialaluokkatarkkuuteen viitaten vuodelta 2011 palkkatiedot ilmoitetaan ainoastaan 2-numerotasolla: Koulutus (toimialakoodi 85) ja Urheilu- sekä hui- ja virkistyspalvelut (toimialakoodi 93) (Tilastokeskus 2016d). Mainittu numerotaso on niin karkea, että sitä ei ole tarkoituksenmukaista käyttää palkkatulon määrittämiseen. Edellisiin vedoten analyysin ulkopuolelle jäivät vuodet 2007 ja 2011.

Palkkatulon tapauksessa Urheilu- ja liikuntakoulutuksessa sovelletaan Muun koulutuksen palkkatietoja ja muiden toimialojen kohdalla Urheilutoiminnan palkkatietoja (taulukko 10). Aivan kuten kuntasektorinkin tapauksessa, palkkatulo määritellään koko-aikaisten palkansaajien kokonaisansiona kuukaudessa ja keskilukuna käytetään mediaania. On korostettava, että Muun koulutuksen kokonaisansio on jokaisena vuotena korkeampi kuin Urheilutoiminnan. Palkkarakennetilastoissa kokonaisansiot ilmoitetaan nimellisenä, kunkin vuoden raharvossa.

Taulukko 10. Liikunta-alan kokoaikaisten palkansaajien kokonaisansiot (euroa/kk, mediaani) Muu koulutus - ja Urheilutoiminta-toimialalla vuosina 2008–2013 (Tilastokeskus 2016d). Kokonaisansiot ilmoitetaan nimellisenä, kunkin vuoden rahanarvossa.

Toimiala	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Muu koulutus	2 610	2 652	2 727	(3 284)	2 833	2 908
Urheilutoiminta	2 218	2 400	2 398	(2 460)	2 502	2 632

Liikunta-alan yritystoimipaikkojen henkilötyövuosien aikaansaama palkkatulo lisääntyi lähes 60 miljoonalla eurolla eli noin kolmanneksella vuosina 2008–2012 (taulukko 11). Liikunta-alan palkkatulot olivat yli 250 miljoonaa euroa vuonna 2013. Absoluuttisesti suurin palkkatulo kertyi Urheilulaitosten toiminnasta, jonka osuus oli hieman yli kolmannes liikunta-alan yritystoimipaikkojen palkkatulosta (taulukko 12). Yksityiskohtainen analyysi osoittaa, että vuosina 2008–2012 kaikkien muiden toimialojen palkkatulo lukuun ottamatta Urheiluseurojen toimintaa on lisääntynyt. Palkkatulojen kasvu on ollut absoluuttisesti suurinta Urheilulaitosten toiminnassa ja Kuntokeskuksissa ja suhteellisesti Kuntokeskuksissa sekä Urheilu- ja liikuntakoulutuksessa. Palkkatulo ilmoitetaan nimellisenä, kunkin vuoden rahanarvossa.

Taulukko 11. Liikunta-alan yritystoimipaikkojen henkilötyövuosien aikaansaama palkkatulo (milj. euroa) vuosina 2008, 2009, 2010 ja 2012 (Tilastokeskus 2016d, 2016g). Palkkatulo ilmoitetaan nimellisenä, kunkin vuoden rahanarvossa.

Toimiala	2008	2009	2010	2012	Muutos 2008–2012 (milj. euroa, %)
Urheilu- ja liikuntakoulutus	19,9	22,8	25,1	29,3	+ 9,4 + 47 %
Urheilulaitosten toiminta	57,0	66,1	68,0	75,1	+ 18,1 + 32 %
Urheiluseurojen toiminta	18,9	15,5	16,7	18,6	– 0,3 – 2 %
Kuntokeskukset	28,8	37,5	41,2	46,7	+ 17,9 + 62 %
Muu urheilutoiminta	43,2	48,8	51,4	57,1	+ 13,9 + 32 %
Yhteensä (milj. euroa)	167,8	190,7	202,4	226,8	+ 59,0 + 35 %

Taulukko 12. Liikunta-alan yritystoimipaikkojen henkilötyövuosien aikaansaama palkkatulo (milj. euroa) vuonna 2013 (Tilastokeskus 2016d, 2016g). Palkkatulo ilmoitetaan nimellisenä vuoden 2013 rahanarvossa.

Toimiala	2013
Urheilu- ja liikuntakoulutus	32,6
Urheilulaitosten toiminta	87,6
Urheiluseurojen toiminta	18,7
Kuntokeskukset	49,7
Muu urheilutoiminta	65,7
Yhteensä (milj. euroa)	254,3

Palkkatulosta kertyvä palkkaverotulo (kunnallisverotulo) lasketaan Kuntaliiton (2016a) efektiivinen veroaste -tilastojen avulla. Palkkaverotulon määrittämisessä sovelletaan Suomen kuntien efektiivisen veroasteen keskiarvoa. Efektiivinen veroaste oli 14,68 vuonna 2008, 14,40 vuonna 2009, 14,48 vuonna 2010, 14,49 vuonna 2012 ja 14,71 vuonna 2013.

Liikunta-alan yritystoimipaikkojen henkilötyövuosien aikaansaama palkkaverotulo (kunnallisverotulo) kasvoi reilulla 8 miljoonalla eurolla eli noin kolmanneksella vuosina 2008–2012 (taulukko 13). Liikunta-alan palkkaverotulot olivat lähes 38 miljoonaa euroa vuonna 2013. Absoluuttisesti eniten palkkaverotuloa kertyi, kuten palkkatuloakin, Urheilulaitosten toiminnasta eli yli kolmannes (taulukko 14). Yksityiskohtainen tarkastelu paljastaa, että vuosina 2008–2012 kaikkien muiden toimialojen paitsi Urheiluseurojen toiminnan palkkaverotulo on kasvanut. Palkkaverotulot ovat lisääntyneet absoluuttisesti eniten Kuntokeskuksissa ja Urheilulaitosten toiminnassa ja suhteellisesti Kuntokeskuksissa sekä Urheilu- ja liikuntakoulutuksessa. Palkkaverotulo ilmoitetaan nimellisenä, kunkin vuoden rahanarvossa. Kaikkiaan palkkatulon ja palkkaverotulon piirteet ja kehitystrendit muistuttavat pitkälti henkilötyövuosia ja niiden muutoksia. Tämä on luonnollista, sillä toimialoittaisten palkkatulojen – ja edelleen palkkaverotulojen – määrittämisen perustana olevat kokoaikaisten palkansaajien kokonaisansiot kuukaudessa poikkeavat toisistaan vain Urheilu- ja liikuntakoulutuksen kohdalla.

Taulukko 13. Liikunta-alan yritystoimipaikkojen henkilötyövuosien aikaansaama palkkaverotulo (kunnallisverotulo, milj. euroa) vuosina 2008, 2009, 2010 ja 2012 (Kuntaliitto 2016a; Tilastokeskus 2016d, 2016g). Palkkaverotulo ilmoitetaan nimellisenä, kunkin vuoden rahanarvossa.

Toimiala	2008	2009	2010	2012	Muutos 2008–2012 (milj. euroa, %)
Urheilu- ja liikuntakoulutus	2,9	3,3	3,6	4,2	+ 1,3 + 45 %
Urheilulaitosten toiminta	8,4	9,5	9,8	10,9	+ 2,5 + 30 %
Urheiluseurojen toiminta	2,8	2,2	2,4	2,7	– 0,1 – 4 %
Kuntokeskukset	4,2	5,4	6,0	6,8	+ 2,6 + 62 %
Muu urheilutoiminta	6,3	7,0	7,4	8,3	+ 2,0 + 32 %
Yhteensä (milj. euroa)	24,6	27,4	29,2	32,9	+ 8,3 + 34 %

Taulukko 14. Liikunta-alan yritystoimipaikkojen henkilötyövuosien aikaansaama palkkaverotulo (kunnallisverotulo, milj. euroa) vuonna 2013 (Kuntaliitto 2016a; Tilastokeskus 2016d, 2016g). Palkkaverotulo ilmoitetaan nimellisenä vuoden 2013 rahanarvossa.

Toimiala	2013
Urheilu- ja liikuntakoulutus	4,8
Urheilulaitosten toiminta	12,9
Urheiluseurojen toiminta	2,8
Kuntokeskukset	7,3
Muu urheilutoiminta	9,7
Yhteensä (milj. euroa)	37,5

3.7 Matkailun merkitys liikunta-alan yritystoimipaikkojen liikevaihtoon ja työllisyyteen

Liikunta-alan yritystoimipaikkojen liikevaihto koostuu sekä paikallisesta kysynnästä että alueen ulkopuolisesta, matkailullisesta, kysynnästä. Edellä käsiteltiin liikunta-alan yritystoimipaikkojen kysyntää yhtenä kokonaisuutena, eikä siitä eroteltu paikallista kysyntää ja matkailukysyntää. Hiljattain Työ- ja elinkeinoministeriön (2015) julkaisemassa valtakunnantason Matkailun satelliittitilinpidoissa on (pää)toimialaluokka Urheilu- ja virkistyspalvelut, johon kuuluvat Tilastokeskuksen TOL (2008) toimialaluokituksesta seuraavat (ala)toimialat:

- Vapaa-ajan ja urheiluvälineiden vuokraus ja leasing (toimialakoodi 7221)
- Rahapeli- ja vedonlyöntipalvelut (toimialakoodi 92)
- Urheilulaitosten toiminta (toimialakoodi 9311)
- Muu urheilutoiminta (toimialakoodi 9319)
- Huvi- ja teemapuistojen toiminta (toimialakoodi 9321)
- Muu huvi- ja virkistystoiminta (toimialakoodi 9329)

Tässä tutkimusraportissa liikunta-alan yritystoimipaikoiksi luettiin edellä olevista toimialoista ainoastaan Urheilulaitosten toiminta ja Muu urheilutoiminta. Muut toimialaluokat eivät siten sisältyneet raportin liikunta-alan yritystoimipaikat -käsitteeseen. Näin ollen Työ- ja elinkeinoministeriön (2015) Urheilu- ja virkistyspalvelut on määritelty huomattavasti laajemmin kuin tämän tutkimusraportin liikunta-alan yritystoimipaikat. Matkailun satelliittitilinpito -julkaisussa on arvioitu, että vuonna 2011 valtakunnantasolla Urheilu- ja virkistyspalveluissa matkailuliikevaihtoprosentti olisi 23 ja vuosina 2011–2012 matkailun merkitys kyseisen toimialan työllisyyteen olisi myös 23 prosenttia. Toisin sanoen, lähes neljännes Urheilu- ja virkistyspalveluiden liikevaihdosta ja työllisyydestä olisi matkailijoiden aikaansaamaa. Kun verrataan Urheilu- ja virkistyspalveluiden toimialaluokitusta tämän raportin liikunta-alan toimialaluokitukseen, Urheilu- ja virkistyspalveluissa matkailun osuus lienee huomattavasti suurempi kuin pelkästään liikunta-alalla. Tätä perustellaan sillä, että Urheilu- ja virkistyspalvelut sisältävät esimerkiksi Huvi- ja teemapuistojen toiminnan sekä Muun huvi- ja virkistystoiminnan, joissa matkailun merkitys on suuri verrattuna käsillä olevassa tutkimusraportissa määriteltyyn liikunta-alaan.

4 YHTEENVETO

Tämän tutkimusraportin tarkoituksena oli selvittää liikunta-alan työpaikkojen määrää, niiden kehitystä ja talousvaikutuksia Suomessa vuosina 2006–2014. Liikunta-alan kuntasektorin työpaikkojen (palkansaajat) määrää tutkittiin ammattinimikkeiden kautta. Tarkastelu perustui KT Kuntatyönantajien (2015) kautta saatuihin tietoihin vuosilta 2006–2014, jotka pohjautuvat Tilastokeskuksen (2016d) Kuntasektorin palkat -tilastoihin. Liikunta-alan yritystoimipaikkojen henkilötyövuosien, lukumäärän ja liikevaihdon analysointi perustui puolestaan Tilastokeskuksen (2016g) yritysrekisteriin, kun liikunta-alan toimialat määriteltiin Tilastokeskuksen TOL (2008) toimialaluokituksen tukeutuen. On syytä huomioida, että liikunta-ala käsitteellistettiin toimialaluokituksen perustuvassa analyysissä huomattavasti laajemmin kuin ammattinimikkeiden tapauksessa.

Työpaikkojen ja henkilötyövuosien aikaansaaman palkkatulon ja palkkaverotulon (kunnallisverotulo) laskemisessa sovellettiin Tilastokeskuksen (2016d) palkkarakennetilastoja ja Kuntaliiton (2016a) efektiivinen veroaste -tilastoja. Tutkimusmenetelmät sisälsivät tilastojen pitkittäistarkastelun, jotka jalostettiin taulukoiksi. Työllisyysvaikutuksista kertyviä palkkatuloja ja palkkaverotuloja tarkasteltiin hiljattain julkaistuissa matkailun aluetaloudelliset vaikutukset -tutkimuksissa (ks. Kauppila 2016a, 2016b, 2016c; Kauppila & Järviluoma 2016) luodulla mittaamismallilla. Mallia muokattiin tämän selvityksen tarpeita silmällä pitäen.

Tutkimusraportin yksityiskohtaiset tavoitteet olivat seuraavat:

1. *Selvittää liikunta-alan kuntasektorin työpaikat (palkansaajat) Suomessa vuosina 2006–2014.*
2. *Selvittää liikunta-alan yritystoimipaikkojen henkilötyövuodet Suomessa vuosina 2007–2014.*
3. *Selvittää liikunta-alan yritystoimipaikkojen lukumäärä ja liikevaihto Suomessa vuosina 2007–2014.*
4. *Selvittää liikunta-alan kuntasektorin työpaikkojen (palkansaajat) ja liikunta-alan yritystoimipaikkojen henkilötyövuosien aikaansaama palkkatulo ja palkkaverotulo (kunnallisverotulo) Suomessa vuosina 2008–2014.*

Liikunta-alan työpaikkojen keskeiset taloudelliset tunnusluvut ilmoitetaan taulukossa 15. Taulukkoon on kerätty uusimmat saatavissa olevat tiedot.

Taulukko 15. Liikunta-alan työpaikkojen keskeiset taloudelliset tunnusluvut Suomessa vuosina 2013–2014.

Indikaattori	Lukuarvo	Tarkasteluvuosi
Kuntasektorin työpaikat	866 päätoimista palkansaajaa	2014
Yritystoimipaikkojen henkilötyövuodet	7 825 henkilötyövuotta	2014
Yritystoimipaikkojen lukumäärä	3 778 yritystoimipaikkaa	2014
Yritystoimipaikkojen liikevaihto	824,3 miljoonaa euroa	2014
Kuntasektorin työpaikkojen palkkatulo	26,1 miljoonaa euroa	2014
Yritystoimipaikkojen henkilötyövuosien palkkatulo	254,3 miljoonaa euroa	2013
Kuntasektorin työpaikkojen palkkaverotulo (kunnallisverotulo)	3,9 miljoonaa euroa	2014
Yritystoimipaikkojen henkilötyövuosien palkkaverotulo (kunnallisverotulo)	37,5 miljoonaa euroa	2013

Vuosina 2006–2014 liikunta-alan kuntasektorin työpaikkojen (päätoimiset palkansaajat) lukumäärä lisääntyi hyvin maltillisesti, vain 13 henkilöllä. Erityisesti liikunnanohjaajien määrät ovat kehittyneet myönteisesti tarkastelujaksolla. Jonkin verran kasvua on myös liikuntaneuvojien, liikuntakoordinaattoreiden, erityisliikunnanohjaajien ja vastaavien liikunnanohjaajien kohdalla. Sen sijaan lähinnä uinninvalvojen ja liikuntasihteerien määrät ovat vähentyneet.

Tilastokeskuksen (2016c) yritysrekisterin keräämistavassa ja sisällössä tapahtui muutos vuonna 2013, joten tätä ennen julkaistut yritysrekisterin tilastot eivät ole täysin vertailukelpoisia nykyisen tilastojen kanssa. Voidaan kuitenkin tulkita, että liikunta-alan yritystoimipaikkojen henkilötyövuodet, lukumäärä ja liikevaihto ovat lisääntyneet huomattavasti vuosina 2007–2014. Liikunta-alan yritystoimipaikkojen henkilötyövuodet ovat kasvaneet sadoilla, lukumäärä useilla sadoilla ja liikevaihto muutamalla sadalla miljoonalla. Yksityiskohtainen tarkastelu osoitti, että yritystoimipaikkojen henkilötyövuodet, lukumäärä ja liikevaihto ovat lisääntyneet erityisesti Urheilulaitosten toiminnassa, Kuntokeskuksissa ja Muussa urheilutoiminnassa. Sen sijaan Urheiluseurojen toiminta on edellä mainituilla indikaattoreilla hiipunut.

Tulevaisuuden liikunta-alan työllisyysnäkyviä pohdittaessa on syytä kiinnittää huomio muutamiaan seikkaan. Mitä ilmeisimmin valtion- ja kuntatalouden kiristyessä liikunta-alan työpaikkojen määrä kuntasektorilla tuskin lisääntyy. Sen sijaan ihmisten kiinnostus oman fyysisen ja henkisen kunnon ylläpitämiseen suurella todennäköisyydellä kasvaa tulevaisuudessa. Tämä antaa mahdollisuuksia nimenomaan liikunta-alan yksityisen sektorin yritystoimintaan ja työpaikkojen määrän lisääntymiseen, minkä ovat huomioineet myös Kajaanin ammattikorkeakoulusta valmistuneet liikunnanohjaajat. Heidän mukaan tulevaisuuden työelämässä tarvittavat valmiudet liittyvät muun muassa yrittäjyysosaamiseen, ja valmistuneet liikunnanohjaajat toivoivatkin yrittäjyystaitoja ja -opintoja lisättävän sekä perustutkintopinnoissa että jatkokoulutuksessa (Järviluoma & Takala 2016). Liikunta-alan koulutuksen antamat valmiudet ovat hyödynnettävissä myös matkailualalla, esimerkiksi aktiviteettimat-kailussa (ks. Järviluoma ym. 2016; Takala 2016). Edellisiin viitaten liikunta-alan ja (matkailu)yrittäjyyden yhdistäminen on syytä tiedostaa entistä voimaperäisemmin liikunta-alan koulutuksen suunnittelussa, ennakoinnissa ja arvioinnissa.

KIRJALLISUUS JA MUUT LÄHTEET

Ala-Vähälä, T. (2012). Liikuntaneuvojien ja liikunnanohjaajien työurat tutkinnon suorittamisen tai opintojen keskeyttämisen jälkeen. *Valtion liikuntaneuvoston kanslian julkaisuja* 2012: 4. 44 s.

Arcada (2016). Liikunnanohjaaja. Viitattu 4.1.2016. <http://www.arcada.fi/fi/amk-tutkinto/liikunnanohjaaja>

Haaga-Helia (2016a). Ammattikorkeakoulututkinnot. Viitattu 4.1.2016. <http://www.haaga-helia.fi/fi/koulutus/ammattikorkeakoulututkinnot?userLang=fi>

Haaga-Helia (2016b). Ylemmät ammattikorkeakoulututkinnot. Viitattu 4.1.2016 ja 25.1.2016. <http://www.haaga-helia.fi/fi/koulutus/ylemmat-ammattikorkeakoulututkinnot?userLang=fi>

Hyytinen, T. & J. Kivistö-Rahnasto (2015). Liikuntapalveluiden ulkoistaminen ja palveluiden turvallisuus.. Nykytilanne ja kuntien kokemukset – Loppuraportti. *Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja* 2015: 9. 27 s.

Idman, M. (2014). Suomen palkkaerot ovat pysyneet pieninä – palkkojen hajonta kuitenkin kasvaa. Viitattu 12.1.2016. http://www.stat.fi/artikkelit/2014/art_2014-05-26_002.html?s=0

Jyväskylän yliopisto (2016). Liikuntatieteellinen tiedekunta. Viitattu 4.1.2016. <https://www.jyu.fi/sport>

Järviluoma, J., Keränen, M. & K. Takala (2016). Mitä on aktiviteettimatkailu? Teoksessa Takala, K. & J. Järviluoma (toim.): *Aktiviteettimatkailu Kajaanin ammattikorkeakoulussa ja sen koulutuksista valmistuneiden seurantatutkimus*, 3–11. Kajaanin ammattikorkeakoulun julkaisusarja B Raportteja ja selvityksiä 50.

Järviluoma, J. & K. Takala (2016). Kajaanin ammattikorkeakoulusta valmistuneiden liikunnanohjaajien ja restonomien seurantatutkimus. Teoksessa Takala, K. & J. Järviluoma (toim.): *Aktiviteettimatkailu Kajaanin ammattikorkeakoulussa ja sen koulutuksista valmistuneiden seurantatutkimus*, 18–55. Kajaanin ammattikorkeakoulun julkaisusarja B Raportteja ja selvityksiä 50.

Kajaanin ammattikorkeakoulu (2016a). Sinustako liikunnanohjaaja? Viitattu 4.1.2016. <https://www.kamk.fi/fi/Hakijalle/AMK-tutkinto-nuoret/Liikunnanohjaaja>

Kajaanin ammattikorkeakoulu (2016b). Ylemmät ammattikorkeakoulututkinnot. Viitattu 4.1.2016. <https://www.kamk.fi/fi/Hakijalle/Ylempi-AMK-tutkinto>

Kajaanin ammattikorkeakoulu (2016c). Englanninkielinen liikunnanohjaajakoulutus. Viitattu 4.1.2016. <https://www.kamk.fi/fi/Hakijalle/AMK-tutkinto-nuoret/Liikunnanohjaaja-englanninkielinen-koulutus>

Kauppila, P. (2016a). Matkailun aluetaloudelliset vaikutukset Kuusamossa. *Kajaanin ammattikorkeakoulun julkaisusarja B Raportteja ja selvityksiä* 45. 92 s.

Kauppila, P. (2016b). Matkailun aluetaloudelliset vaikutukset Oulussa. *Kajaanin ammattikorkeakoulun julkaisusarja B Raportteja ja selvityksiä* 46. 94 s.

Kauppila, P. (2016c). Matkailun aluetaloudelliset vaikutukset Pudasjärvellä. *Kajaanin ammattikorkeakoulun julkaisusarja B Raportteja ja selvityksiä* 47. 87 s.

Kauppila, P. & J. Järviluoma (2016). Matkailun aluetaloudelliset vaikutukset Sotkamossa. *Kajaanin ammattikorkeakoulun julkaisusarja B Raportteja ja selvityksiä* 48. 83 s.

Kosonen, H., Pekkarinen, H., Krook, P. & P. Huvio (2014). Liikuntaliiketoiminnan ekosysteemin muutokset. *TEM raportteja* 20/2014. 30 s.

KT Kuntatyönantajat (2015). Kuntasektorin tiettyjen liikunta-alan ammattinimikkeiden henkilöstömäärät (päätoimiset palkkaa saavat) vuosina 2006–2014. Julkaisematon taulukko.

Kuntaliitto (2015). Tehtäväryhmässä urheilu ja ulkoilu sekä nuorisotyö työskentelevien henkilöiden lukumäärä kuntasektorilla 1995–2008. Julkaisematon taulukko.

Kuntaliitto (2016a). Kuntien veroprosentit ja efektiiviset veroasteet. Viitattu 4.1.2016. <http://www.kunnat.net/fi/asiantuntijapalvelut/kuntatalous/verotus/veroprosentit/Sivut/Kuntien-veroprosentit-ja-efektiiviset-veroasteet.aspx>

Kuntaliitto (2016b). Nykytilan määrällinen tarkastelu. Viitattu 14.1.2016. <http://www.kunnat.net/fi/asiantuntijapalvelut/opeku/kulti/liikunta/nykytila/Sivut/default.aspx>

Lapin ammattikorkeakoulu (2016). Liikunnanohjaaja (AMK). Viitattu 4.1.2016. <http://www.lapinamk.fi/fi/Hakijalle/AMK-tutkinnot/Liikunnanohjaaja>

Opetusministeriö (2010). Kuntien liikuntatoimen talous- ja henkilöstötietoja vuosilta 2006–2009. *Opetusministeriön julkaisuja* 2010: 15. 36 s.

Takala, K. (2016). Katsaus aktiveettimatkailemisen osaamisalueeseen. Teoksessa Takala, K. & J. Järviluoma (toim.): *Aktiveettimatkaileminen Kajaanin ammattikorkeakoulussa ja sen koulutuksista valmistuneiden seuranta tutkimus*, 12–13. Kajaanin ammattikorkeakoulun julkaisusarja B Raportteja ja selvityksiä 50.

Tilastokeskus (2016a). PX-Web Statfin. Viitattu 4.1.2016. http://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin__eli__akay/?tablelist=true

Tilastokeskus (2016b). Palkkarakenne. Viitattu 4.1.2016.
<http://www.stat.fi/til/pra/index.html>

Tilastokeskus (2016c). Alueellinen yritystoimintatilasto. Viitattu 4.1.2016 ja 5.1.2016.
<http://www.stat.fi/til/alыр/index.html>

Tilastokeskus (2016d). Kuntasektorin kokonaisansioissa lisien osuus 19 prosenttia vuonna 2014. Viitattu 5.1.2016 ja 8.1.2016. http://www.stat.fi/til/ksp/2014/ksp_2014_2015-05-07_tie_001_fi.html

Tilastokeskus (2016e). PX-Web Statfin. Viitattu 21.1.2016.
http://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin__pal__ksp__2006/?tablelist=true

Tilastokeskus (2016f). PX-Web Statfin. Viitattu 21.1.2016.
http://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin__pal__ksp__2014/?tablelist=true

Tilastokeskus (2016g). PX-Web Statfin. Viitattu 7.1.2016.
http://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin__yri__alыр/?tablelist=true

Tilastokeskus (2016h). Työssäkäynti. Viitattu 7.1.2016.
<http://www.stat.fi/til/tyokay/index.html>

TNS Gallup Oy (2010). Kansallinen liikuntatutkimus 2009–2010: aikuisliikunta. *SLU:n julkaisusarja 6/2010*. 72 s.

TOL (2002). Toimialaluokitus 2002. Viitattu 25.1.2016.
<http://www.stat.fi/meta/luokitukset/toimiala/001-2002/index.html>

TOL (2008). *Toimialaluokitus (TOL) 2008*. Käsikirjoja 4. 402 s. Tilastokeskus, Helsinki.

Työ- ja elinkeinoministeriö (2015). Matkailutilinpito. Matkailun talous- ja työllisyysvaikutukset 2011–2013. *Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja TEM raportteja 2/2015*. 66 s.

Valtion liikuntaneuvosto (2015). Valtionhallinto liikunnan edistäjänä 2011–2015. *Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2015: 4*. 103 s.

Öyttenmaa, P. (2015). Liikuntatoimi tilastojen valossa. Perustilastot vuodelta 2013. *Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2015: 1*. 98 s.

Muut lähteet

Juutinen, M. (2015). Henkilökohtainen sähköposti ja puhelinkeskustelu Mika Juutinen/Pekka Kauppila. 16.12.2015.

Juutinen, M. (2016). Henkilökohtainen sähköposti ja puhelinkeskustelu Mika Juutinen/Pekka Kauppila. 5.1.2016.

Kiljunen, M. (2016). Henkilökohtainen puhelinkeskustelu Merja Kiljunen/Pekka Kauppila. 8.1.2016.

Lohikoski, L. (2016). Henkilökohtainen sähköposti ja puhelinkeskustelu Laura Lohikoski/Pekka Kauppila. 20.1.2016.